

XII.

Si quis dixerit, Ministrum in peccato mortali existentem, modo omnia essentialia, quæ ad sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere aut conferre sacramentum, anathema sit.

XIII.

Si quis dixerit, receptos et approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemnibus sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a Ministris pro libitu omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse, anathema sit.

DISSERTATIO I.

DE SACRAMENTORUM NOVÆ LEGIS EXISTENTIA
ET QUIDDITATE.

Sacramentum latino ex fonte desumptum nomen est, semper Latinis aliquid sacri importans, licet non eadem semper acceptione, sed usu vario. Nam 1º. ut PAMELIUS notat ad L. Tertull. de Præscript. c. 4. ex Varrone L. 4. de Ling. lat. pecunia olim a litigantibus deponi apud Pontifices solita, ut, qui causa caderet, ea mulctaretur, ejus vero pars altera victori, altera ærario publico cederet, sacramentum dicebatur a loco sacro, in quo deponi debebat. 2º. VEGETIO teste L. 2. sacramenti nomine quodvis juramentum venit, ac quidquid divini nominis invocatione peragitur. Hoc sensu et HIERONYMUS sacramentum usurpat epist. 14. ad Heliod. n. 2., TERTULL. ad Martyres c. 3. *Vocati sumus, inquit, ad militiam Dei, vivi jam tunc, cum in sacramenti verba respondimus, h. e. ut explicat ipse L. de coron. mil. c. 3. cum aquam adituri.... in Ecclesia sub antistitis manu contestamur, nos renuntiare diabolo; et pompæ et angelis ejus.* Hoc quoque sensu frequenter ab utroque jure, civili et canonico, sacramentum sumitur; in priore *Auth. de Sacramentis impub.* in altero c. 15. *de jurejur.* A sacris vero Scriptoribus triplici plerumque sensu accipitur; ac 1º. quidem pro re sacra occulta, adeo ut idem plane significet sacramentum Latinis, quod Græcis *μυστήριον mysterium*, a verbo *μύω*, sive occulto. Quo sensu Sap. 2. 22. dicitur de impiis: *nesciverunt sacramenta Dei.* Ad Ephes. 1. 9. de Deo: *ut notum faceret nobis sacramentum voluntatis suæ.* 2º. Pro signo rei sacræ vel occultæ. Sic Dan. 2. statua Nabuchodonosori in somno objecta sacramentum dicitur, quod signum esset rei latentis, scilicet successionis quatuor regnorum, ac postea oritur regni Christi sempiterni. Et Apoc. 1. v. 20. septem stellæ dicuntur sacramentum, sive signum septem angelorum, h. e. episcoporum. 3º. Pro signo sensibili nostræ sanctificationis; atque sub sensu isto cum Theologis et SS. Patribus de sacramentis agemus. Neque sperem, ex DD. Protestantibus hac acceptione sacramenti nunc amplius quempiam offensum iri; cum enim et ipsi communiter hodie Baptismum, Eucharistiam, alii etiam Pœnitentiam sacramenta appellent (secus ac eorum patres Lutherus et Calvinus, quibus sacramenti nomen pro signo rei sacræ displicere visum, quod in Scripturis non extaret, licet immerito; cum sacramentum, utpote vox latina, inepte quæreretur in textu vel hebraico vel græco) quod mediate saltem sanctificent hominem, quatenus juxta ipsos symbola sunt fides excitantia, quæ deinde seipsa hominem justificet; pariter fas erit Catholicis, sacramentum sumere pro externo signo, quod seipso vi institutionis divinæ, ut suo loco monstrabitur, hominem sanctificet.

CAPUT I.

DE SACRAMENTORUM NOVÆ LEGIS ESSENTIA ET EXISTENTIA.

1. Multiplex naturæ humanæ status consideratur a Theologis in Tract. de Gratia; hic in ordine ad sacramenta quadruplex attendi solet. Primus est *innocentiæ* et *justitiæ* originalis, in quo primi parentes sunt conditi. Secundus est *Legis naturæ* sic dictus, non quod pro statu hoc nulla daretur gratia, nullaque revelatio, vel lex positiva divina, quasi eo statu durante homines solis regerentur præceptis naturalibus; cum et lex positiva de remedio peccati originalis pro parvulis existeret, aliaque supernaturalia fidei, spei, charitatis, pœnitentiæ, etc.; sed ad distinctionem Legis scriptæ, sive mosaicæ, quod pro hoc statu pauca præcepta positiva stringerent, eaque non conscripta in tabulis, sed traditione ab Adamo ad posteros derivata; nec jam tum homines recepissent legem, qualis exinde a Deo per Moysen data est. Perstitit hic status ab Adami lapsu usque ad Moysen; imo in aliis extra Hebræum populum usque ad Christi legem. Tertius *Legis scriptæ* fuit, sive mosaicæ a Deo latæ, perque Moysen promulgatæ Hebræorum populo, scriptæque in lapideis tabulis, aliisque libris, qui Judæos, eorumque proselytos a Moysen usque ad promulgationem Legis evangelicæ devinxit. Complectebatur ea Lex præter præcepta naturalia leges plurimas tum ceremoniales, tum judiciales, quibus tota regebatur Hebræorum respublica. Postremus est *Legis novæ*, sive evangelicæ, passim ob majorem longe ubertatem gratiæ dictus Lex gratiæ, etiam ab Auctore suo divino Lex Christi, perduraturus ad mundi finem.

2. In statu innocentiae nulla extitisse sacramenta concors assertio est, tum quod nullius aliquod habeatur vestigium, tum quod non conveniret pro illo statu, quem brevissimo tempore duraturum Deus præseiverat, sacramenta institui. An vero nulla extitura fuissent, si felix ille status Adamo non peccante permansisset? æquo curiosius petitur. Res ea, cum a solo liberoque Dei arbitrio dependisset, nemoque decreta divina, quid pro illa aliave hypothese futurum fuisset, sit intuitus, incerta plane est, nec tam affirmabit quis, quam divinabit.

3. In statu naturæ cum prærogativa sacramenti institutum fuisse remedium aliquod pro parvulis utriusque sexus, quo a peccato originali liberari possent, communior habet sententia, eaque satis fundata; nam 1º. Deum parvulis etiam tunc providisse de necessario ad salutem medio, evinci videtur ex generali seriatque voluntate Dei salvandi omnes; at difficulter alias exponi poterit, qua ratione serio Deus parvulorum, quorum tanta copia ante rationis usum mori solet, salutem voluisset, si de nullo plane ipsis medio providisset; ut argumentatur Innoc. III. cap. *Majores*, de Baptismo. 2º. Etiam probabilius sacramenti dignitate præfulgebat; erat enim simul ritus aliquis

externus a Deo institutus permanenter, qui parvulos aggregabat populo Dei, itaque legalem quamdam illis sanctitatem conferens ac præsignificans gratiam postea conferendam per Baptismum. Quippe in duobus hoc remedium consistebat: primo in fide saltem implicita in Christum Salvatorem, elicitam a parentibus aliisque, et applicata parvulis, ut tradunt magno numero Patres, S. AUG. de nuptiis et concupisc. L. 2. c. 11. S. GREGOR. M. L. 4. Moral. c. 3. D. THOM. in 4. dist. 1. q. 2. a. 6. et 3. p. q. 70. a. 4. ad 3. S. BERNARD. epist. 77. c. 1. n. 4. (opp. t. 2. p. 627.) aliique: Denique in externo illo ritu, quicumque fuerit, protestativo fidei, ut rursus AUG. affirmat L. 5. contr. Julian. c. 11. n. 45. *Nec ideo tamen credendum est, et ante datam circumcissionem famulos Dei, quandoquidem eis inerat Mediatoris fides in carne venturi, nullo sacramento ejus opitulatos fuisse parvulis suis; quamvis, quid illud esset.... Scriptura tacere voluerit, sed ex mente S. Patris sacramentum debet esse signum sensibile, L. 19. contr. Faust. c. 11.*

4. In mosaicæ statu Legis plura extitisse sacramenta sat clare supponunt Conc. FLORENT. in Decr. union. ac TRIDENT. Sess. 7. Can. 2. et habet constans traditio; multos enim ritus ac ceremonias fixas et stabiles ea Lex a Deo acceperat, conferentes sanctitatem legalem, ac præfigurantes sanctitatem internam postea per Christum conferendam, ut nihil his deesset, quod ad sacramenti veri rationem pertinet. Quot numero fuerint, non constat. Plura fuisse, quam modo in Lege nova sint, S. AUG. autumat L. 19. contr. Faust. c. 13. nostra sacramenta, inquires præ illis in Lege veteri esse, *virtute majora, utilitate meliora, aditu facilliora, numero pauciora*. Præcipua erant 1º. Circumcisio, quæ, etsi jam in statu Legis naturæ pro Abrahamo, ejusque posteris instituta fuisset, Legi tamen mosaicæ esse propria cœpit, additaque speciali lege Levit. 12. 2. ut in eadem adeo janua esset sacramentorum aliorum, ac totius legis quædam professio. 2º. Consecratio sacerdotum ac levitarum Exod. 29. et Num. 8. nostræ legis ordinationem præfigurans. 3º. Lustrationes et expiationes legales, ac sacrificia pro peccatis, quibus nostra adumbrabatur Pœnitentia, quarum ritus in Pentateucho descripsit Moyses. 4º. Agni paschalis manducatio, Eucharistiæ figura. Confirmationi nostræ, Extremæ Unctioni, et Matrimonio nullum correspondebat sacramentum in veteri Lege. Rationem assignat Doctor Angel., quia Confirmatio sacramentum est plenitudinis gratiæ; sed eo Lex antiqua nondum pervenerat; quippe *nihil ad perfectum adduxit Lex*. Hebr. 7. Extrema Unctio est immediata quædam ad introitum gloriæ præparatio; at hujus tunc aditus nondum patuit: Matrimonium vero in officium naturæ fuit, non ut signum suscipientes sanctificans. Quæ fuerit quorumvis ante Christum sacramentorum vis et efficacia, ex iis patebit, quæ alibi disseremus.

ARTICULUS I.

QUID SIT SACRAMENTUM?

5. *Præmitto I.* Signum in genere est illud, quod potentiam cognoscitivam, sive sensitivam ea sit, sive intellectivam, ducit in cognitionem alterius. Dividitur varie: 1º. In *sensibile*, quod sensu externo potest percipi, sive, ut

Aug. inquit L. 2. de Doctrina Christ. c. 1. n. 1. *res, præter speciem quam ingerit sensibus, aliud aliquid ex se faciens in cogitationem venire; et spirituale, quod sensu externo percipi nequit, velut character sacramentalis.* 2º. In *naturale*, quod naturaliter citra institutionem aliam significat aliquid ob naturalem cum significato connexionem, ut fumus ignem; et *ad placitum*, sive *arbitrarium*, quod alterum nonnisi ex institutione aliqua significat; sic voces dicuntur signa ad placitum. 3º. In *rememorativum*, quod rem præteritam, velut crux mortem Christi; *demonstrativum*, quod præsentem; *prognosticum*, quod futuram significat, ut pallida luna pluviam, rubicunda ventum. 4º. In *symbolicum*, quod cum re significata analogiam quamdam vel similitudinem habet; ac *purum*, quod nullam. 5º. In *speculativum*, quod rem significat solum, non causat; tum *practicum*, quod rem non significat solum, sed etiam causat, cuiusmodi signa esse sacramenta dicemus.

Præmitto II. Sanctitas alia est *perfecta*, solis propria creaturis intellectualibus, consistens in gratia sanctificante: alia *imperfecta*, et legalis, in passiva quadam consecratione ad cultum divinum, vel singulari conjunctione cum Deo consistens. Hæc rebus etiam inanimatis convenire potest, et esse rei extrinseca, denominatione sumpta a ceremoniis sacris, per quas ad cultum divinum deputatur. Sic vasa, vestes, templa sancta dicuntur juxta illud Levit. 12. *Omne sanctum* (h. e. Deo dicatum) *non tanget*: Ps. 94. *Domum tuam decet sanctitudo*; quod per consecrationem in suo genere ejusmodi res ad cultum Dei reddantur idoneæ. Sic et homines dicuntur sacri a sacris Ordinibus, et olim sanctificari dicebantur per consignationem ad veram religionem; per purificationem ab externis maculis per modum irregularitatis a cultu divino impediens; per aspersionem aquæ; per lotionem pedum ac manuum in sacerdotibus et levitis; ut enim legalem quamdam contrahebant immunditiam, e. g. per contactum cadaveris, sic legalem quamdam sanctitatem recipiebant per lustrationem ejusmodi, quæ quidem conscientias non mundabat, eos tamen rursus divino cultui et sacro ministerio reddebat idoneos.

6. *Dico.* Sacramentum in genere est signum sensibile, sacrum, a Deo permanentiter institutum ad significandam gratiam, et conferendam sanctitatem illud rite suscipienti.

Convenit hæc definitio omni et soli sacramento, nec continet superflui aliquid; sed particulae, quas complectitur, vel excludunt alia, quæ vera sacramenta non sunt, vel sacramenti quidditatem perfecte declarant; igitur bona est. Neque discrepat quoad rem ab iis, quas alii paulo aliter tradunt, ut ex ejusdem declaratione patebit. Igitur dicitur

I. *Signum*: omne enim sacramentum nos in cognitionem rei sacræ, quam significat, deducit; proinde cum de sacramento hic loquamur, prout commune et univocum est sacramentis tum Legis antiquæ, tum novæ, ac singula a Deo instituta sint, ut rem sacram significent, recte in eorum definitione *signum* locum generis occupat. Etsi vero etiam omnibus sacramentis commune sit conferre sive causare sanctitatem aliquam sive perfectam, sive imperfectam; rectius tamen sacramentum in genere signi, quam causæ reponitur; quia sacramentum primario respicit gratiam, quam non causant

sacramenta omnia antiqua et nova, sed nova tantum; omnia vero tam antiqua, quam nova eandem significant.

II. *Sensibile.* Patet inductione sacramentorum omnium pro vario naturæ statu. Et vero signum, cum institutum esset pro homine, accommodatum esse debebat conditioni hominis; hic vero in cognitionem insensibilium et spiritualium nonnisi per sensibilia duci solet. Hinc S. CHRYSOST. in Matth. hom. 82. (al. 83.) n. 4. (opp. t. 7. p. 787. D.): *Si incorporeus esses, inquit, incorporea dedisset ipse tibi dona; nunc autem, quia conjuncta est corpori anima tua, sub sensibilibus tibi intelligibilia tradidit.* Præterea Deus sacramenta instituit, ut essent signa protestativa religionis, eorumque quasi quibusdam vinculis colligarentur in unam Ecclesiam, proinde sensibilia esse debebant: *In nullum enim, inquit S. Aug. L. 19. contr. Faust. c. 11. nomen religionis seu verum, seu falsum coagulari homines possunt, nisi aliquo signaculo, vel sacramentorum visibilium consortio colligentur.* Per signum sensibile autem non elementum modo, vel materialis substantia intelligitur; sed et actio sensibilis, velut in Pœnitentia absolutio sacerdotis.

III. *Sacrum*, non solum determinative et objective, h. e. ex parte rei significatæ, videlicet gratiæ, sed etiam subjective, ex parte rei significantis, quatenus simul est res vel ceremonia tum protestativa religionis, tum ordinata ad cultum Dei, tum usu suo specialem sanctitatem confert rite suscipienti.

IV. *A Deo institutum*, sive *ad placitum*, h. e. ex institutione libera eaque divina; licet enim sacramenta novæ Legis similitudinem quamdam et analogiam habeant cum re significata, tum gratia, ut ablutio externa in Baptismo, cum interna abstersione peccati, unctio cum roboratione et fortitudine in fide; Eucharistia quatenus est cibus et potus cum spirituali refectione animæ, et sic in reliquis: nulla tamen res sensibilis significare gratiam ex natura sua potest, cum nullam cum gratia connexionem habeat; sed et cur Christus non potuisset alia seligere signa, iisque vim significativam et causativam gratiæ adnectere, quam symbolica; cum tota sacramentorum institutio dependeret a voluntate ejus libera. Deinde a Deo institutum esse debet; uti enim Dei est solius ad modum causæ principalis conferre gratiam; ita et ejusdem solius est auctoritate propria instituere signa collationem gratiæ certo significantia. Unde a ratione sacramenti excluduntur absolutio a censuris, collatio primæ tonsuræ, similesque ritus instituti non a Deo, sed ab Ecclesia.

V. *Permanentiter*, hoc sensu, ut eo usque lege fixa et stabili, similique semper ritu conferantur quoad substantiam, quousque durabit status et forma religionis, pro qua instituta sunt. Sunt enim ceremoniæ præcipuæ, ritusque principales, quorum, ut aiebat Aug., consortio fideles in unam colligantur religionem; et in unitate fidei, ac conformitate divini cultus continentur: item sunt signa distinctiva, quibus populus Dei, seu fideles discernuntur a non fidelibus; ergo permanere tamdiu debent, quamdiu permanebit religio, pro qua instituta sunt. Unde Gen. 17. et Exod. 42. ritus circumcisionis, et Agni paschalis, dicitur *federe et cultu sempiterno observandus.* Et Eucharistia 1. Cor. 11. celebranda in memoriam Christi, *donec ipse veniat*, h. e. ad mundi finem.

VI. *Ad significandam gratiam et conferendam usu suo sanctitatem.* Quo